

Marina Ilie

<https://orcid.org/0009-0000-1379-2164>

Uniwersytet w Bukareszcie
Bukareszt, Rumunia

Nauczanie języka polskiego jako obcego na Uniwersytecie w Bukareszcie. Materiały naukowe i pomoce dydaktyczne (wydane po roku 2000)

Teaching Polish as a Foreign Language at the University
of Bucharest: Study Materials and Teaching Aids
(Published after 2000)

Abstract: This article examines the pivotal role of educational resources in the teaching and learning process of Polish by non-Slavic-speaking students. The discussion highlights the importance of developing, enhancing, and updating didactic and lexicographical materials to cater to the needs of Romanian students learning Polish as a foreign language (starting from the beginner's level) in the three undergraduate programmes available in the academic offer of the University of Bucharest. Especially in higher education, it is imperative to tailor educational resources to both the curriculum and the specific requirements of students. This article presents a synthetic review of scientific monographs, textbooks, scripts, exercise books, and other instructional aids utilized for teaching the Polish language, published by members of the Polish Philology department of the The Faculty of Foreign Languages and Literatures at University of Bucharest. Lying at the intersection of the fields of general linguistics, lexicography, and foreign language didactics, these materials illustrate the profile and dynamics of publications that provide theoretical and practical support for such subjects as Contemporary Polish Language, Practical Polish Language Classes, Comparative Polish-Romanian Phraseology, Polish Word Formation, Terminology, and Translation Theory. Recent Romanian research and publications in the field of Polish literature and culture, at least as diverse and valuable, deserve a separate article.

Keywords: teaching Polish as a foreign language, Romanian Polish studies, teaching resources and support materials, bilingual dictionaries

Abstrakt: Artykuł skupia się na roli zasobów edukacyjnych w procesie nauczania i uczenia się języka polskiego przez obco-krajowców mówiących językiem niesłowiańskim. Omawiana problematyka dotyczy konieczności opracowania, rozwijania i aktualizacji materiałów dydaktycznych oraz pomocniczych, aby sprostać potrzebom rumuńskich studentów uczących się języka polskiego jako obcego (od poziomu początkującego) na trzech specjalizacjach dostępnych do wyboru w ofercie edukacyjnej Uniwersytetu w Bukareszcie. Szczególnie w szkolnictwie wyższym konieczne jest dostosowanie zasobów edukacyjnych do programów studiów oraz indywidualnych potrzeb studentów. Artykuł

przedstawia syntetyczny przegląd monografii naukowych, podręczników, skryptów, zeszytów ćwiczeń i innych pomocy wykorzystywanych do nauczania języka polskiego, opracowanych przez członków Zakładu Filologii Polskiej Wydziału Języków i Literatur Obcych w Bukareszcie. Usytuowane na przecięciu dziedzin językoznawstwa ogólnego, leksykografii i dydaktyki języka obcego, materiały te ilustrują profil i dynamikę publikacji, które stanowią teoretyczne i praktyczne wsparcie dla przedmiotów takich jak: współczesny język polski, język polski (zajęcia praktyczne), frazeologia porównawcza polsko-rumuńska, słowotwórstwo polskie, terminologia lub teoria przekładu. Najnowsze rumuńskie badania i publikacje z zakresu literatury i kultury polskiej, również różnorodne i wartościowe, zasługują na osobne opracowanie.

Słowa kluczowe: nauczanie języka polskiego jako obcego, polonistyka rumuńska, zasoby dydaktyczne i pomocnicze, słowniki dwujęzyczne

Kierunki badawcze wytyczone w ciągu ostatnich dwóch dekad przez kadre bukareszteńskiej polonistyki są niezwykle rozgałęzione. Z jednej bowiem strony odpowiadają na potrzeby dydaktyczne (nauczania i uczenia się języka polskiego jako obcego), uzupełniając monografie, studia i skrypty opracowane przez poprzednie pokolenia polonistów (zob. np. Gruszczyński, 1984; Geambașu, 2019), a z drugiej strony wynikają z chęci dostarczenia studentom niezbędnych narzędzi do orientacji we współczesnej polskiej rzeczywistości językowo-kulturowej i w takich subdziedzinach naukowych jak np.: praktyczna nauka języka obcego, przekład i praktyka tłumaczeniowa, lingwistyka tekstu, język w kontekście kultury, ponowoczesne kategorie interpretacyjne, komparatystyka literacka, postmodernizm w literaturze, interferencje między literaturą polską a literaturami Europy Środkowej w XX wieku itp. W niniejszym artykule zostanie przedstawionych kilka kluczowych prac, które stanowią podstawę dla rumuńskich młodych filologów i badaczy zainteresowanych językiem polskim, ze szczególnym uwzględnieniem tych publikacji, które pełnią funkcję niezbędnych narzędzi w nauczaniu i przyswajaniu języka polskiego jako obcego na Uniwersytecie w Bukareszcie (UB). Opracowania te zostały przygotowane głównie przez pracowników Zakładu Filologii Polskiej¹ Wydziału Języków i Literatur Obcych UB i są wykorzystywane

¹ Aktualnie polonistyczną kadre pedagogiczną tworzą: prof. dr hab. dr h.c. Constantin Geambașu (emeritus) – polonista, sławista, językoznawca, badacz literatury XX wieku, tłumacz literatury polskiej; profesor nadzwyczajny Cristina Godun – polonistka,

w działalności dydaktycznej, stanowiąc punkt wyjścia do zajęć seminaryjnych, praktycznych i dyskusji teoretycznych na temat współczesnego języka polskiego i jego historii.

Monografie naukowe, skrypty
i podręczniki akademickie, zeszyty testów i ćwiczeń

Jako język o wyraźnej strukturze syntetycznej polski charakteryzuje się różnorodnością i bogactwem relacji paradygmatycznych i syntagmatycznych, znacząco różniąc się od rumuńskiego, który jest językiem głównie analitycznym. Ta zasadnicza odmiennosc struktur obu języków wymaga szczególnej uwagi i decyduje o konieczności skupienia się na syntagmatycznym aspekcie polszczyzny w procesie jej nauczania osób posługujących się językiem rumuńskim.

W odpowiedzi na tę potrzebę Cristina Godun przygotowała dwie monografie poświęcone współczesnemu językowi polskiemu. Pierwsza z nich – *Gramatica limbii polone. Flexiunea nominală* – [*Gramatyka języka polskiego. Fleksja imienna*] – (Godun, 2009) stanowi istotną część teoretycznej podstawy wiedzy o polszczyźnie dla studentów pierwszego roku. W opracowaniu tym, które służy również jako podręcznik do przedmiotu struktura języka, omówione są ogólne zagadnienia gramatyki polskiej oraz funkcje przypadków w języku polskim. Ponadto podręcznik szczegółowo analizuje cztery morfologiczne kategorie fleksyjne (rzeczownik, przymiotnik, liczebnik i zaimek).

Druga praca – *Fonetica, fonologia și morfonologia limbii polone contemporane* [*Fonetyka, fonologia i morfonologia współczesnego języka polskiego*] (Godun, 2010) – wyróżnia się przede wszystkim opisowym i synchronicznym podejściem; adresowana jest zarówno do studentów,

językoznawczynie, wykładowczynie i tłumaczka polskiej literatury, kierownik Zakładu Filologii Polskiej; dr Marina Ilie – polonistka, rusycystka, tłumaczka, adiunkt; mgr Justyna Szczepaniak – obecnie na stanowisku lektora języka polskiego.

jak i do osób o przeciętnym poziomie znajomości polskiego, które pragną doskonalić swoją wymowę. Ten podręcznik stanowi wprowadzenie do podstawowych pojęć fonetyki oraz eksperymentalnych metod badawczych wykorzystywanych w tej dyscyplinie. Autorka zwraca szczególną uwagę na analizę wymowy spółgłosek charakterystycznych dla języka polskiego, specyfikę samogłosek nosowych w fonetyce, fonologii i ortografii oraz na relację między głoską, fonemem i literą. Klarowne i przystępne objaśnienia, wsparte przykładami opartymi na związanych strukturach gramatycznych typowych dla polszczyzny, sprawiają, że materiał jest łatwy do zrozumienia i przyswajania. Publikacja składa się z trzech rozdziałów (fonetyka, fonologia, morfonologia), uzupełnionych m.in. dwoma dodatkami: tabelą polskich spółgłosek oraz tabelą polskich samogłosek. Bibliografia zawiera publikacje, które były bezpośrednim źródłem informacji przy opracowywaniu podręcznika. Obejmująca podstawy polskiej fonetyki oraz uwzględniająca wszelkie niuanse i subtelności językowe praca autorstwa Godun stanowi niezbędne narzędzie dla osób pragnących zrozumieć współczesny język polski i chcących właściwie się nim posługiwać.

Zeszyt ćwiczeń *Fonetica, fonologia și morfonologia limbii polone contemporane* [Fonetyka, fonologia i morfonologia współczesnego języka polskiego] Joanny Twaróg² (2014) okazał się ważnym wsparciem dla uczących na kurs fonetyki w pierwszym semestrze studiów, zwłaszcza że treści są prezentowane dwujęzycznie. Zeszyt oferuje różnorodne ćwiczenia mające na celu ułatwienie zrozumienia i przyswojenia sobie zasad fonetycznych, poparte krótkimi opisami. Autorka zwraca uwagę na podobieństwa i różnice między językiem rumuńskim a polskim, przede wszystkim w kontekście grup głosek i pojedynczych liter. Materiał ćwiczeniowy jest stopniowany pod względem trudności, co ułatwia proces uczenia się i stanowi motywację dla kursantów. Dodatkowo osobny rozdział poświęcono upodobnieniom zachodzącym wewnątrz wyrazów i pomiędzy wyrazami. Części druga i trzecia skupiają się na fonologii i morfonologii, oferując ćwiczenia pozwalające zrozumieć

² Lektorka języka polskiego na Uniwersytecie w Bukareszcie w latach 2010–2016.

różnice między fonemami oraz funkcję poszczególnych elementów fonologicznych w wyrazie. Zeszyt kończą testy sprawdzające rozumienie materiału oraz słowniczek wyrazów i terminów językoznawczych. Dzięki temu kompleksowemu podejściu praca stanowi doskonałe narzędzie do samodzielnej nauki i utrwalania wiedzy językowej. Przykładowo:

Podobieństwa i różnice w wymowie głosek w języku polskim i rumuńskim:

- a) głoska [š] (połączenie liter *s* + *z*) wymawiana jest jak *ș* w języku rumuńskim,
- b) głoska [ž] (litera *ž* lub połączenie liter *r* + *z*) wymawiana jest jak *j* w języku rumuńskim,
- c) litera *c* wymawiana jest jak rumuńskie *t*,
- d) litera *k* wymawiana jest jak rumuńskie *c*,

ALE UWAGA!

- e) *c* przed *i* oraz *e* w języku rumuńskim wymawia się jako głoskę [č], w języku polskim *c* + *e* = [ce], *ci* = [č], [č'i],
- f) *g* przed *e* oraz *i* w języku rumuńskim wymawia się jak [dz], w języku polskim *g* + *e* = [ge], *g* + *i* = [g'i],
- g) *ch* w języku rumuńskim wymawiamy jako [k'], w języku polskim *ch* = [x],
- h) *c* w języku rumuńskim wymawiamy jako [k], w języku polskim *c* = [c] (Twaróg, 2014: 15).

W obszarze nauczania języka polskiego w Rumunii zauważono potrzebę opracowania lub zaadaptowania różnorodnych materiałów dydaktycznych na poziomie akademickim, dostosowanych do konkretnych sytuacji edukacyjnych. *Manual de conversație în limba polonă [Podręcznik do nauczania języka polskiego]* (Geambașu, Godun, Gruszczyński i in., 2016) również jest filarem dydaktycznym wśród materiałów glottodydaktycznych sekcji polonistycznej UB, regularnie aktualizowanym w celu odzwierciedlenia zmian zachodzących w języku i spełnienia stale ewoluujących potrzeb studentów. Najnowsze wydanie tej pracy zbiorowej jest zrestrukturyzowaną i wzbogaconą wersją

podręcznika opublikowanego kilkakrotnie przez Wydawnictwo Uniwersytetu w Bukareszcie (EUB: 1983, 1987, 1990, 2013); sekcja zapewnia w ten sposób podstawowe narzędzie zarówno do nauki indywidualnej, jak i do praktyki podczas zajęć seminaryjnych. Głównym celem podręcznika, jak wspomniano w przedmowie, jest aktywizowanie uczących się i pogłębianie znajomości polskiego w wersji potocznej. Autorzy zrezygnowali z teoretycznych wyjaśnień i powszechnie stosowanych sformułowań na rzecz zasady nauczania najczęściej występujących w języku struktur w sposób stopniowany.

Podręcznikiem uzupełniającym, który okazał się szczególnie przydatny na zajęciach językowych, jest *Pierwsze koty za płoty! A1+*, opracowany przez Cristinę Godun i Joannę Twaróg (2017c). To pomocnicze narzędzie dydaktyczne dla początkujących uczących się na poziomie pomiędzy A1 i A2. Jak podkreślają autorki, przedstawione w książce teksty „mają na celu stopniowe rozwijanie informacji, stymulowanie komunikacji werbalnej na najczęściej poruszane tematy oraz utrwalanie znajomości języka polskiego” (Godun, Twaróg, 2017c: 7). Zaproponowano 20 lekcji dotyczących najpowszechniejszych tematów (od autoprezentacji po sposoby spędzania wolnego czasu czy życie zawodowe) obejmujących różne aspekty życia codziennego, a także 2 części podsumowujące z dodatkowymi ćwiczeniami gramatycznymi, leksykalnymi i tłumaczeniowymi. Podręcznik dostarcza studentom obfitego materiału do ćwiczeń, których celem jest utrwalenie pojęć gramatycznych i leksykalnych charakterystycznych dla poziomu początkującego. Pomimo braku szczegółowych wyjaśnień gramatycznych, typowych dla innych opracowań tego rodzaju, publikacja została zaprojektowana jako uzupełnienie podstawowych materiałów dydaktycznych, które studenci wykorzystują podczas zajęć praktycznych. Zamieszczony na końcu dodatek gramatyczny zawiera krótki przegląd kluczowych elementów polskiej morfologii i składni. Ponadto do każdego tekstu dołączone zostało słownictwo z podstawowymi informacjami gramatycznymi, a nowe wyrazy pojawiające się w ćwiczeniach są uporządkowane alfabetycznie na końcu lekcji. Klucz do ćwiczeń umożliwia indywidualne korzystanie z podręcznika oraz samodzielną naukę poza lekcjami.

W kontekście oceniania podstawowej wiedzy, umiejętności i sprawności w języku polskim na szczególną uwagę zasługuje zbiór testów *Polski na poziomie. Testy do rozwijania kompetencji językowych na poziomie A1+* (Godun, Twaróg, 2018), pierwsza tego typu publikacja wydana w Rumunii. Autorki opracowały 15 testów sprawdzających znajomość polskiego na poziomie początkującym, zgodnie z wymaganiami metodologii uzyskiwania Europejskiego Certyfikatu Kompetencji Językowej w zakresie języka polskiego jako obcego na poziomie A1+. Testy składają się z zestawów około 10 ćwiczeń na różne tematy inspirowane życiem codziennym, a umieszczony na końcu książki klucz do ćwiczeń zachęca do indywidualnej pracy i samodzielnego sprawdzania się.

Prace leksykograficzne

Oprócz opracowywania materiałów dydaktycznych wspomnianych powyżej zaistniała również potrzeba poszerzania zasobów leksykograficznych, takich jak słowniki dwujęzyczne, leksykony tematyczne oraz słowniki frazeologiczne. Jest to logiczna konsekwencja stale rozwijających się kontaktów kulturalnych i naukowych między Rumunią a Polską. Ponadto nauczanie języka i kultury polskiej w ośrodkach akademickich (na polonistyce bukareszteńskiej oraz na lektoratach w Kluż-Napoce, Jassach i Craiovej), a także w szkołach, do których uczęszczają dzieci z rodzin należących do mniejszości polskiej w Rumunii, od dawna stwarzało potrzebę publikowania tego typu prac, które przedstawione zostaną poniżej.

Po 2000 roku polszczyzna zaczyna być coraz bardziej obecna w rumuńskiej leksykografii. Pojawiły się istotne publikacje, których celem jest zapewnienie osobom uczącym się języka polskiego jako obcego dostępu do nowoczesnych narzędzi pomocniczych językoznawstwa, w tym do słowników dwujęzycznych, frazeologicznych oraz tematycznych, bazujących na nowoczesnych metodach oraz zaspokajających aktualne potrzeby badawcze i konsultacyjne zarówno na gruncie lokalnym,

jak i w szerszym kontekście działań na rzecz wielojęzyczności w Europie. Mimo że polski, podobnie jak rumuński, nie jest postrzegany jako powszechnie używany język międzynarodowy, dla celów dydaktycznych powinien być wspierany narzędziami leksykograficznymi o jakości porównywalnej z najbardziej popularnymi językami. Podczas gdy materiały dydaktyczne wykorzystywane w nauczaniu polskiego jako obcego są zazwyczaj opracowywane indywidualnie lub w niewielkich zespołach, a ich funkcjonalność jest ograniczona, słownik jest znacznie bardziej złożonym narzędziem edukacyjnym, stanowiącym kluczowy zasób w nauce języka.

Z perspektywy nauczania języka polskiego jako obcego szczególnie ważna była inicjatywa kilku autorek i autorów, którzy pod kierunkiem profesora Constantina Geambașu i romanistki Ewy Rossi opracowali słownik *Lexic tematic român-polon* [*Rumuńsko-polski słownik tematyczny*] (Geambașu, Rossi, 2002)³. W tamtym czasie publikacja ta była pierwszą tego typu w Rumunii, jak wskazano w przedmowie, obejmującą szereg 20 tematów specyficznych dla różnych dziedzin (geografia, środowisko, dom, rodzina, kulinaria, zdrowie itp.). Szczególny nacisk położono na sferę usług, odzwierciedlając ówczesny kontekst gospodarki rynkowej. Słownik koncentruje się na bazowym znaczeniu słów, a jego struktura tematyczna ułatwia tłumaczom szybką identyfikację odpowiedników terminologicznych. Mający na celu „przyswojenie, wzbogacenie, utrwalenie i sprawdzenie podstawowego słownictwa języka polskiego”, słownik powstał również dzięki zaangażowaniu w opracowanie list tematycznych kilku osób studiujących filologię rumuńską na Uniwersytecie Jagiellońskim, a współpraca ta miała na celu „nie tylko pożyteczną działalność dydaktyczną samą w sobie, ale przede wszystkim zwiększenie motywacji do studiowania filologii rumuńskiej i zachęcenie ich jako przyszłych specjalistów. Debiut – nawet w pracy zbiorowej – wiele znaczy dla młodego człowieka!” (Geambașu, Rossi, 2002: 6).

³ Słownik został wznowiony w 2016 roku pod tytułem *Lexicon tematic polon-român* [*Rumuńsko-polski leksykon tematyczny*] (Geambașu, red., 2016).

W kolejnej dekadzie ukazały się inne dwujęzyczne prace leksyko-graficzne, których głównym celem było wyjście naprzeciw potrzebom wszystkich zainteresowanych, zwłaszcza w sytuacji dotkliwego braku tego typu słowników na rumuńskim rynku księgarskim. I tak w 2013 roku ukazał się obszerny *Dicționar frazeologic polon-român* [*Słownik frazeologiczny polsko-rumuński*] (Geambașu, Twaróg, 2013), opracowany przez profesora Constantina Geambașu i lektorkę Joannę Twaróg, w oparciu o przekonanie, że znajomość współczesnej frazeologii polskiej w kontekście polsko-rumuńskim jest „niezbędna do pełnego funkcjonowania w danym języku. Od poziomu B2 jest elementem składowym procesu nauczania, a bez pomocy dydaktycznych, w postaci słowników czy leksykonów, niemal niemożliwym do opanowania” (Geambașu, Twaróg, 2013: 21). Słownik bazuje na budowie gniazdowo-hasłowej. Bogactwo prezentowanych haseł obejmuje zarówno ustabilizowane związki frazeologiczne, jak i zwroty idiomatyczne oraz porównania frazeologiczne. Warto zauważyć, że autorzy nie tylko podają ekwiwalenty związków frazeologicznych, lecz także stawiają sobie za cel przedstawienie tych, których przetłumaczenie może być wyzwaniem, ze względu na brak pełnych odpowiedników w języku rumuńskim. Jedną z zalet tej pracy jest również analiza genetyczna i strukturalna frazeologii w obu językach. Autorzy podkreślają wspólne źródła pochodzenia frazeologizmów oraz różnorodność ich budowy, co stanowi cenną informację dla użytkowników zainteresowanych głębszym zrozumieniem struktury frazeologii. Budowa artykułu hasłowego została przemyślana i cechuje się klarownością i przejrzystością. Każdy artykuł zawiera następujące elementy: hasło, definicję, przykład użycia oraz strukturę.

Znaczącym wkładem w leksykografię polsko-rumuńską jest *Dicționar polon-român* [*Słownik polsko-rumuński*], opracowany przez Constantina Geambașu, Cristinę Godun, Anđę Mareș i Nicolae Mareș (2014). Zawiera on około 30 000 haseł, a także część poświęconą wiedzy o języku polskim, co zapewnia czytelnikom obszerne wprowadzenie do polskiej ortografii, morfonologii i morfologii. Inicjatywa wydania tej publikacji wiązała się z koniecznością aktualizacji

<i>hasło</i>	GŁOWA	CAP
<i>definicja</i>	14. pilnować kogoś, czegoś jak oka w głowie pilnować bardzo uważnie, troskliwie	14. A păzi pe cineva ca ochii din cap a avea grijă de cineva cu mare atenție
<i>przykłady użycia</i>	<i>Bardzo kochała swoją wnuczkę. Opiekowała się nią troskliwie, czuwała nad nią, strzegła jej jak oka w głowie.</i>	Își iubea foarte mult nepoțica. Se îngrijea de ea și o păzea ca pe ochii din cap.
<i>struktura</i>	ktoś + pilnuje + kogoś, czegoś (D.) + jak oka w głowie • Strzec kogoś, czegoś jak oka w głowie ktoś + strzeże + kogoś (D.) + jak oka w głowie [zwykle w trybie rozkazującym: <i>pilnuj (strzeż) jak oka w głowie</i>]	• A îngriji pe cineva ca ochii din cap

Źródło: Geambașu, Twaróg, 2013: 101.

i dostosowania po prawie trzech dekadach istniejącego słownika do zmian językowych i społeczno-gospodarczych zachodzących na początku nowego tysiąclecia. Zespół kierowany przez Geambașu i Godun unowocześnił i rozszerzył słownik, przystosowując go do wymagań ery cyfrowej poprzez przygotowanie wersji elektronicznej maszynopisu i aktualizację listy słów. Jak wspomniano w przedmowie, autorzy uznali za bardzo pomocne dla użytkowników słownika wprowadzenie wielu dodatkowych rzeczowników abstrakcyjnych, utworzonych od przymiotników i zakończonych przyrostkiem *-ość*, które są często spotykane w języku polskim, a nierzadko trudne do przetłumaczenia na rumuński, takich jak: *łękliwość* (f. *frică*, *teamă*; *chorobliwa* ~ *fobie*), *lokalność* (f. *characterul local*; ~ *zwycajów* *characterul local* al obiceiuilor), *łamliwość* (f. *fragilitate*, *friabilitate*), *malowniczość* (f. *colorit*, *pitoresc*) itp. Szczególną uwagę poświęcono czasownikom i ich aspektowi, odzwierciedlając potrzebę dostarczenia odbiorcom dokładnych informacji do tłumaczenia i nauki:

lež|eć *v.i. ipf.* **1.** a sta întins/culcat; **~eć na plecach/na brzuchu/na boku** a sta întins pe spate/pe burtă/pe-o parte **2.** a zăcea (bolnav); **~eć w szpitalu** a zăcea în spital; **~eć w ziemi** a zăcea în pământ **3.** a se afla, a fi; **książka ~y na stole** cartea se află pe masă; **kurz ~a! na podłodze** praful stătea pe podea; **miasto ~y nad rzeką** oraşul este aşezat pe un râu; **problem ~y w tym, że...** problema stă în faptul, că...; **~eć u podstaw czegoś** a sta la baza a ceva; **~eć w czyjeś naturze** a sta în natura cuiva; **robota ~y** treaba stă pe loc **4.** (d. îmbrăcăminte) a veni bine, a cădea bine; **suknia dobrze ~y na pani** rochia vă vine bine // **te pytania mi nie ~ały** aceste întrebări nu mi se potriveau; **~eć do góry brzuchem** a sta cu burta în sus; **~eć u czyichś nóg** a sta la picioarele cuiva (Geambaşu, Godun, Mareş, Mareş, 2014: 275–276).

W 2017 roku nakładem EUB ukazał się dwutomowy słownik przeznaczony przede wszystkim dla studentów studiów magisterskich i doktoranckich na kierunkach: filologia polska jako obca, współczesne języki stosowane (LMA; j. angielski z j. polskim) oraz przekład i tłumaczenie ustne (polski jako trzeci język), a także dla wszystkich zainteresowanych nauką języka polskiego. Obejmujące ponad 20 000 haseł oba tomy opracowane przez Cristinę Godun i Joannę Twaróg – *Dicţionar polon-român [Słownik polsko-rumuński]* (Godun, Twaróg, 2017a) i *Dicţionar român-polon [Słownik rumuńsko-polski]* (Godun, Twaróg, 2017b) – zostały uzupełnione informacjami gramatycznymi niezbędnymi do poprawnego zrozumienia leksyki, jak również formułami grzecznościowymi, utartymi zwrotami i konstrukcjami charakterystycznymi dla określonych sytuacji komunikacyjnych. Listę haseł dobrano na podstawie częstotliwości ich występowania oraz praktycznej użyteczności, uwzględniając znaczenia, potoczne wyrażenia, zwroty, konstrukcje frazeologiczne oraz przysłowia zarówno w języku polskim, jak i w języku rumuńskim. Słownik odzwierciedla współczesną polszczyznę, bez użycia archaicznych terminów oraz ze zredukowaną liczbą zdrobnień. Jednocześnie zawiera znaczną liczbę czasowników z przedrostkami, kluczowych dla pełnego zrozumienia polskiego. Dla ułatwienia każdemu polskiemu słowu-tytułowi towarzyszą podstawowe informacje gramatyczne, z naciskiem na wyjątki od ogólnych zasad. Dane te są prezentowane w kontekście języka polskiego, z myślą o rumuńskich odbiorcach.

Poprzedzony zarysem gramatycznym, zawierającym najważniejsze informacje dotyczące fonetyki, morfologii i składni polskiego, słownik pełni również funkcję narzędzia pomocniczego dla tłumaczy, zwracając uwagę na niuanse i wartość stylistyczną słów-tytułów oraz ich zakres użycia. Przykłady haseł:

<i>Słownik polsko-rumuński</i>	<i>Słownik rumuńsko-polski</i>
<p>gał ka, -ki <i>f</i> (D sg Loc sg -<i>ce</i>) 1. glob <i>n/m</i>; gałka oczna glob ocular; 2. gałka lodów cupă <i>f</i>; 3. (culin.) gałka muszkatolowa nucșoară (...)</p> <p>gapić się <i>ipf</i> gapię się, gapisz się (fam.) a se holba; Na co się gapisz? La ce te holbezi? (...)</p> <p>gard ło, -ła <i>n</i> (Loc sg -<i>le</i>) gât <i>n</i>; ból gardła durere de gât; Boli mnie gardło. Mă doare gâtul; ◇ przyłożyć komuś nóż do gardła a pune cuiva cuțitul în gât (Godun, Twaróg, 2017a: 113);</p>	<p>convins <i>adj</i> przekonany; sunt convins că voi câștiga jestem przekonany, że wygram</p> <p>convoca zwoływać; a convoca o ședință zwoływać posiedzenie</p> <p>convorbire <i>f</i> rozmowa <i>f</i>; convorbire telefonică rozmowa telefoniczna</p> <p>coopera współpracować</p> <p>cooperant <i>adj</i> chętny do współpracy, współdziałający, pomocny (...) (Godun, Twaróg, 2017b: 77).</p>

Najnowszym i najobszerniejszym dziełem leksykograficznym wydanym z udziałem kadry bukareszteńskiej polonistyki jest *Marele dicționar polon-român* [*Wielki słownik polsko-rumuński*] (Robciuc, Geambașu, Godun i in., 2019), opublikowany w 2019 roku⁴, który zawiera około 100 000 haseł i jest wynikiem wielu lat wytężonej pracy. Według sławisty i głównego autora, Iona Robciuca, słownik, jako pierwsze na taką skalę przedsięwzięcie leksykograficzne wydane w Rumunii, jest wyrazem ściślejszej współpracy między oboma krajami i udanej realizacji – choć z dużym opóźnieniem⁵ – wcześniejszego „porozumienia kulturalno-naukowego

⁴ Publikacja słownika w formie wydania jubileuszowego z okazji stulecia polsko-rumuńskich stosunków dyplomatycznych była możliwa dzięki wsparciu Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (RP), Senatu RP oraz Ambasady RP w Bukareszcie.

⁵ Należy zaznaczyć, że już w 1970 roku ukazał się w Warszawie *Słownik rumuńsko-polski* pod redakcją prof. Jana Reychmana, a w 2009 roku w Krakowie *Wielki słownik rumuńsko-polski* pod redakcją Haliny Mirskiej-Lasoty i Joanny Porawskiej.

zawartego między Akademią Rumuńską a Polską Akademią Nauk w sprawie opracowania i publikacji słownika rumuńsko-polskiego w Polsce oraz słownika polsko-rumuńskiego w naszym kraju” (Robciuc, Geambașu, Godun i in., 2019: 5). Został on opracowany niemal w całości przez Robciuca⁶, a następnie zespół złożony z wykładowców w Zakładzie Filologii Polskiej UB (Constantin Geambașu, Cristina Godun, Marina Ilie), wraz z polonistą i tłumaczem Vasilem Moga, zaktualizował i wzbogacił listę haseł (na podstawie wymienionych w bibliografii słowników objaśniających i dwujęzycznych), biorąc pod uwagę aktualną rzeczywistość językową, społeczną, polityczną i gospodarczą. Słownik zawiera wiele nowych elementów w porównaniu z poprzednimi pracami leksyko-graficznymi. Ponadto zamieszczone w nim obszerne kompendium wiedzy o języku polskim, opracowane przez Godun, oferuje zwięzły przegląd zjawisk fonetycznych, morfologicznych i składniowych charakterystycznych dla współczesnej polszczyzny, co czyni go użytecznym narzędziem dla wszystkich tych, którzy są na wczesnych etapach nauki języka polskiego. Warto podkreślić, że w celu wyjaśnienia znaczenia leksemów autorzy często musieli poszerzać inwentarz, a każde hasło słownikowe wymagało specjalnej dokumentacji, z własną strukturą, według ustalonego schematu, zwłaszcza w przypadku jednostek leksykalnych i pojęć, które denotują obce realia. W ten sposób słownik podaje znaczenia, potoczne wyrażenia, zwroty i polskie konstrukcje frazeologiczne, dla których znaleziono najlepsze rumuńskie odpowiedniki, ułatwiające ich zrozumienie w kontekście. Jest przydatny zarówno dla ekspertów, jak i dla osób na różnym poziomie przygotowania językowego. Autorzy zadbali o wierne oddanie znaczeń, z uwzględnieniem niuansów i walorów stylistycznych, podając szeroki wachlarz synonimów pozwalających na konstruowanie różnorodnych wypowiedzi w języku rumuńskim. Należy też zaznaczyć, że jak w przypadku tak obszernych dzieł, nadal istnieją pewne niedociągnięcia, które można naprawić, gdy zostanie opublikowane ulepszone wydanie. Przykład hasła:

⁶ Pracownik naukowo-badawczy w Instytucie Językoznawstwa „Iorgu Iordan Al. Rosetti” Akademii Rumuńskiej, doktor nauk humanistycznych.

czu|ć, -ję, -jesz, -ł *ipf I vt 1.* a simți; ~ **ból** a simți o durere; ~ **glód / radość** a simți foame / bucurie; ~ **powołanie do czegoś** a simți o chemare pentru ceva; ~ **pragnienie** a-i fi sete; **tu** ~ **spaleniznę (spalenizną)** aici miroase a ars; ~ **zapach czegoś** a simți miros de ceva; **w kuchni** ~ **gazem** în bucătărie miroase a gaz **2.** a adulmeca **3.** a presimți, a intui **4.** a-și da seama de ceva, a fi conștient de ceva; ◇ ~ **na własnej skórze** a simți pe propria (sa) piele; ~ **pismo nosem fam.** a se orienta, a găsi soluția cea mai bună; **nie** ~ **nóg (ze zmęczenia)** a cădea din picioare (*de oboseală*); **nie** ~ **ręk** a nu-și mai simți mâinile **II vt** a încerca, a fi cuprins de (*un sentiment*); ~ **odrazę do...** a încerca repulsie față de...; ~ **wyrzuty sumienia** a avea muștrări de conștiință; ~ **do kogoś żal a.** a avea un regret față de cineva; *b.* a reproșa ceva cuiva; ~ **nienawiść do kogoś** a simți ură față de cineva **III vi impers** a miroși (*urât*); ~ **od niego** (ceva) miroase urât; **to mięso już** ~ carnea deja a început să miroase (Robciuc, Geambașu, Godun i in., 2019: 187).

Obecność tych publikacji w Rumunii oferuje nowe możliwości porównywania i analizy zasobu leksykalnego, co pozwoli na opracowanie badań mających implikacje nie tylko w sferze leksykologii, gramatyki, derywacji itp., lecz także w praktyce nauczania i uczenia się języka polskiego przez osoby rumuńskojęzyczne, jak również w skuteczności komunikacji w obu językach.

Literatura

- Geambașu C., 2019, *Polonistyka rumuńska na Uniwersytecie w Bukareszcie*, w: *Literatura polska w świecie. Recepja i adaptacja – mecenaty i migracje. Prace ofiarowane Profesorowi Romualdowi Cudakowi*, red. K. Frukacz, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 224–235.
- Geambașu C., Godun C., Gruszczynski W. i in., 2016, *Manual de conversație în limba polonă*, Editura Universității din București, Bukareszt.

- Geambașu C., Godun C., Mareș A., Mareș N., 2014, *Dicționar polon-român*, Editura Polirom, Jassy.
- Geambașu C., red., 2016, *Lexicon tematic polon-român*, Editura Universității din București, Bukareszt.
- Geambașu C., Rossi E., 2002, *Lexic tematic român-polon*, Paideia, Bukareszt.
- Geambașu C., Twaróg J., 2013, *Dicționar frazeologic polon-român*, Editura Universității din București, Bukareszt.
- Godun C., 2009, *Gramatica limbii polone. flexiunea nominală*, Editura Universității din București, Bukareszt.
- Godun C., 2010, *Fonetica, fonologia și morfonologia limbii polone contemporane*, Editura Universității din București, Bukareszt.
- Godun C., Twaróg J., 2017a, *Dicționar polon-român*, Editura Universității din București, Bukareszt.
- Godun C., Twaróg J., 2017b, *Dicționar român-polon*, Editura Universității din București, Bukareszt.
- Godun C., Twaróg J., 2017c, *Pierwsze koty za płoty! A1+*, Editura Universității din București, Bukareszt.
- Godun C., Twaróg J., 2018, *Polski na poziomie. Testy do rozwijania kompetencji językowych na poziomie A1+*, Editura Universității din București, Bukareszt.
- Gruszczyński W., 1984, *Studia polonistyczne na Uniwersytecie w Bukareszcie (1945–1983)*, „Biuletyn Polonistyczny”, t. 27, nr 3–4 (93–94), s. 153–166.
- Robciuc I., Geambașu C., Godun C. i in., 2019, *Marele dicționar polon-român / Wielki słownik polsko-rumuński*, Editura Paideia, Bukareszt.
- Twaróg J., 2014, *Fonetica, fonologia și morfonologia limbii polone contemporane. Caiet de exerciții*, Editura Universității din București, Bukareszt.

MARINA ILIE – PhD, Faculty of Foreign Languages and Literatures, University of Bucharest, Bucharest, Romania / dr, Wydział Języków i Literatur Obcych, Uniwersytet w Bukareszcie, Bukareszt, Rumunia.

Assistant Professor at the Department of Polish Philology, Faculty of Foreign Languages and Literatures, University of Bucharest, where she lectures on Polish literature and culture and teaches Polish language classes. Author of the monograph on the poetry of Iosif Brodski, titled *Iosif Brodski. Avataruri ale eului*

(Bucharest 2014). Co-author of *The Great Polish-Romanian Dictionary* (Bucharest 2019) and several collective volumes, including *Postmodernizm w literaturach słowiańskich* [*Postmodernism in Slavic Literatures*] (Bucharest 2018). She is a literary researcher and translator. She is also educated in philosophy. Her research interests focus on Polish contemporary literature, literary comparatistics, translation and the reception of Polish literature in Romania.

Adiunkt w Zakładzie Filologii Polskiej na Wydziale Języków i Literatur Obcych Uniwersytetu w Bukareszcie, gdzie prowadzi wykłady z literatury i kultury polskiej oraz zajęcia z języka polskiego. Autorka monografii o poezji Josifa Brodskiego, pt. *Iosif Brodski. Avataruri ale eului* (Bukareszt 2014). Współautorka *Wielkiego słownika polsko-rumuńskiego* (Bukareszt 2019) oraz kilku tomów zbiorowych, m.in. *Postmodernizm w literaturach słowiańskich* (Bukareszt 2018). Badaczka literatury i tłumaczka. Posiada także wykształcenie filozoficzne. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół polskiej literatury współczesnej, komparatystyki literackiej, przekładu i recepcji literatury polskiej w Rumunii.

E-mail: marina.ilie@lls.unibuc.ro